

ZWIĄZEK
POWIATÓW
POLSKICH

Stanowisko
XXVII Zgromadzenia Ogólnego
Związku Powiatów Polskich
w sprawie pozycji jednostek samorządu terytorialnego
w kształtowaniu lokalnej polityki oświatowej

Wisła, 16 września 2021 roku

Polska oświata mierzyła się w ostatnich latach z dwukrotną reformą ustroju szkolnego i częściowymi zmianami w statusie zawodowym pracowników oświaty, które nie odzwierciedliły w pełni oczekiwań środowiska samorządowego i pociągnęły za sobą podwyżki nie znajdujące pełnego pokrycia w części oświatowej subwencji ogólnej.

Aktualnie stoimy przed kolejną przepaścią. Także i tym razem skutki planowanych zmian zostały przemilczane lub są bagatelizowane. Legislacyjne propozycje Ministerstwa Edukacji i Nauki zawarte w nowelizacji Prawa oświatowego (UD 228) uderzą bezpośrednio w pozycję jednostek samorządu terytorialnego jako organów prowadzących publiczne szkoły i placówki. Mowa nie tylko o pozycji w systemie oświaty, która zostanie zdezwuowana na rzecz kompetencji kuratorów oświaty ale także o systemowej istocie funkcjonowania samorządu jako wspólnoty realizującej zadania publiczne zaspakajające zbiorowe potrzeby mieszkańców.

Związek Powiatów Polskich wyraża stanowczy sprzeciw wobec podważania przez Ministerstwo Edukacji i Nauki konstytucyjnej wartości samorządu i jego roli w systemie oświaty. Podnoszony przez resort argument, że „zgodnie z Konstytucją RP jednostki samorządu terytorialnego mogłyby w ogóle nie zajmować się sprawami dotyczącymi edukacji publicznej” odbieramy jako brak elementarnej wiedzy na temat ustroju państwa, w tym samorządu terytorialnego oraz podważenie zasad samodzielności i pomocniczości, będących fundamentem funkcjonowania samorządu.

Oczekujemy, że Ministerstwo Edukacji i Nauki wycofa się z rozwiązań zawartych w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (UD 228), które w jeszcze większym, nie znajdującym merytorycznego uzasadnienia stopniu, wzmocnią pozycję kuratorów oświaty – kosztem organów prowadzących.

Za niedorzeczne uznajemy propozycje, w myśl których:

- 1) to kurator oświaty zdecyduje o wyborze kandydata na stanowisko dyrektora szkoły lub przedszkola (ponieważ będzie reprezentowany przez 5 przedstawicieli w komisji konkursowej a organ prowadzący tylko przez 3);
- 2) to kurator oświaty będzie posiadał kompetencję do wygaszenia powierzenia stanowiska dyrektorowi (pomimo, że to organ prowadzący wykonuje w stosunku do dyrektora czynności z zakresu prawa pracy);
- 3) na poziomie ustawowym zostanie określony katalog przesłanek uniemożliwiających likwidację/przekształcenie jednostek oświatowych; wadliwa konstrukcja przepisu może doprowadzić do tego, że likwidacja szkoły będzie niemal niemożliwa;
- 4) niemal każda decyzja zarządcza będzie wymagała uzyskania zgody kuratora oświaty – utworzenie zespołu szkół; powołanie na stanowisko dyrektora osoby niebędącej nauczycielem; wybór na dyrektora ustalonego przez organ prowadzący kandydata, jeżeli do konkursu nie zgłosi się żaden kandydat albo w wyniku konkursu nie wyłoniono kandydata; powierzanie w uzasadnionych przypadkach stanowiska dyrektora szkoły lub placówki na okres krótszy niż 5 lat szkolnych; odwoływanie nauczyciela ze stanowiska dyrektora w przypadkach szczególnie uzasadnionych w czasie roku szkolnego bez wypowiedzenia.

Nie można bowiem inaczej – niż tylko krytycznie – ocenić sytuacji, w której organ prowadzący nie będzie mógł decydować o funkcjonowaniu lokalnej oświaty ale będzie ponosił odpowiedzialność i konsekwencje decyzji podejmowanych przez kuratora oświaty (np. roszczenia zwalnianych z winy kuratorów dyrektorów, czy utrzymywanie szkół, do których uczęszcza w skrajnych przypadkach kilku uczniów). Ma to szczególnie istotne znaczenie także w kontekście niedoszacowania części oświatowej subwencji ogólnej. Udział subwencji oświatowej w pokryciu wydatków bieżących w przypadku wszystkich poziomów jednostek samorządu terytorialnego rokrocznie spada. W przypadku powiatów ziemskich w latach 2010-2019 wskaźnik ten zanotował spadek o 10 p.p. W tym też okresie wysokość środków wydatkowanych ogółem przez samorządy powiatowe na oświatę z innych dochodów własnych niż część oświatowa subwencji ogólnej wzrosła o 39%. W samym roku 2019 samorządy powiatowe wydatkowały na oświatę z innych dochodów własnych niż subwencja oświatowa ponad 2,2 mld zł, natomiast w roku 2015 było to ponad połowę mniej.

Mając powyższe na uwadze, Związek Powiatów Polskich postuluje o uporządkowanie zasad współdziałania oraz kompetencji organu prowadzącego i organu nadzoru pedagogicznego w myśl zasady sprawowania nadzoru nad jednostkami samorządu terytorialnego, wynikającej z art. 171 ust. 1 Konstytucji RP. Kierunek obrany przez Ministerstwo Edukacji i Nauki w projektowanej nowelizacji, jako niewpisujący się w powyższy postulat, jest nie do zaakceptowania.

Przewodniczący
Zgromadzenia Ogólnego
Związku Powiatów Polskich
Andrzej Płonka

